

NOTITIE FINANCIËLE ASPECTEN AFVALBEHEER

Aan : Gemeente Amersfoort
Van : Paul Mul
Dossier : BD1607-101-100
Project : Onderzoeken Afval Inzamelstructuren gemeente Amersfoort
Betreft : Notitie Financiële aspecten afvalbeheer
Datum : 24 juni 2014
Classificatie : Alleen voor intern gebruik

In deze notitie wordt nader ingegaan op de financiële aspecten van afvalbeheer. Hierbij komen de volgende aspecten aan bod:

1. Wat is de afvalstoffenheffing
2. Hoogte van de afvalstoffenheffing
3. Effect "Omgekeerd inzamelen" op kosten afvalbeheer
4. Effect "Afval Anders" op kosten afvalbeheer
5. Effect "Diftar" op kosten afvalbeheer
6. Kosten nascheiding

1. Afvalstoffenheffing

De kosten voor het ophalen en verwerken van huishoudelijk afval betalen gemeenten uit de afvalstoffenheffing. Gemeenten kunnen zelf bepalen hoe ze individuele huishoudens hieraan willen laten meebetalen. Grofweg zijn er drie varianten:

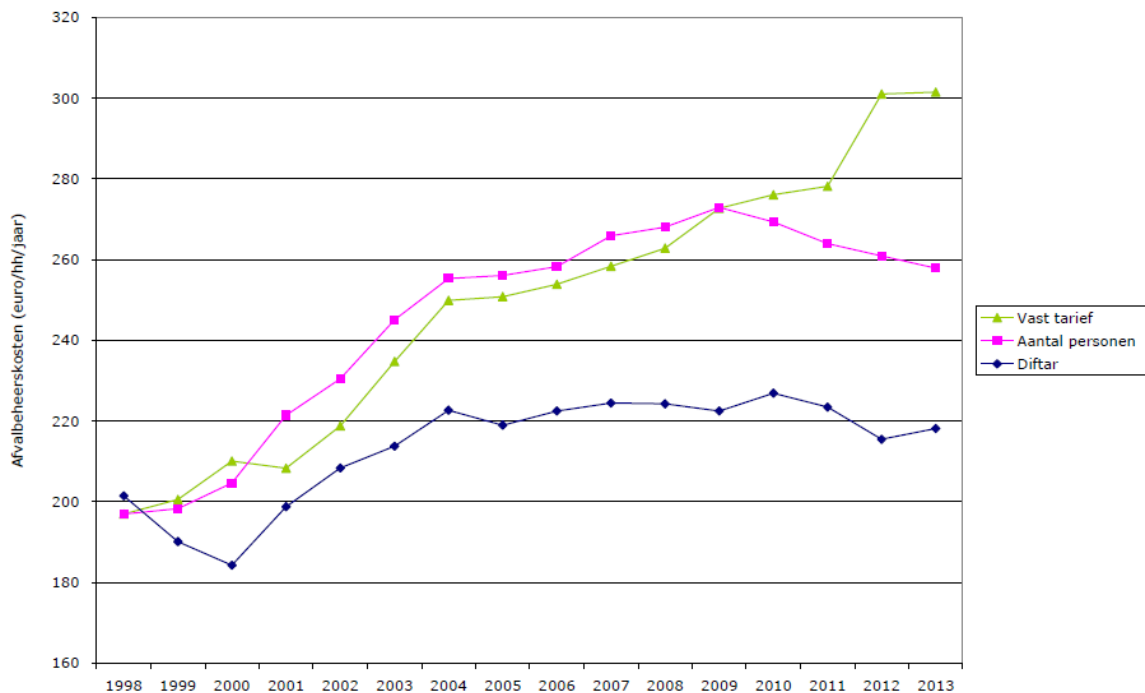
1. Vast tarief
2. Tarief op basis van grootte huishouden
3. Tarief op basis van aangeboden hoeveelheid (rest-)afval (diftar)

Amersfoort hanteert (net als 53% van de gemeenten in Nederland) een tarief op basis van grootte van een huishouden (aantal personen). 40% van de gemeenten heeft een diftar systeem en 7% heeft een vasttarief.

2. Hoogte afvalstoffenheffing

Gemeenten kunnen (deels) zelf bepalen hoe de afvalstoffenheffing is opgebouwd en hoe kostendekkend deze is. Dit maakt dat het lastig is om de afvalstoffenheffing van gemeenten onderling te vergelijken: er zijn veel parameters die van invloed zijn op de hoogte van de afvalstoffenheffing en de parameters verschillen per gemeente. Belangrijke parameters hierbij zijn:

- De meeste gemeenten kiezen voor een kostendekkingsgraad van 100%, maar dat is niet altijd het geval.
- Gemeenten mogen ook een deel van de kosten van straatreiniging met de afvalstoffenheffing verdisconteren. Sommige gemeenten doen dat wel en andere niet en ook het percentage verschilt per gemeente
- Aan inkomens met een laag inkomen kan de gemeente vrijstelling verlenen. Andere huishoudens moeten dit dan alsnog betalen. Dit heeft effect op de afvalstoffenheffing.
- De algemene overhead wordt in sommige gemeenten wel en in andere gemeenten niet in de afvalstoffenheffing verwerkt.

De gemiddelde afvalstoffenheffing per huishouden is € 246,- per jaar (Amersfoort € 208,-). Tussen gemeenten blijft de spreiding in afvalstoffenheffing groot. In de vijf 'duurste' gemeenten zijn de kosten meer dan 360 euro per huishouden. In de vijf 'goedkoopste' gemeenten is dit minder dan 135 euro per huishouden. Gemeenten met een lage afvalstoffenheffing hebben over het algemeen tariefdifferentiatie op afvalaanbod (diftar) ingevoerd.

3. Effect "Omgekeerd inzamelen" op kosten afvalbeheer

In tientallen gemeenten in Nederland is ervaring opgedaan met "omgekeerd inzamelen" waarbij herbruikbare stromen GFT, papier en kunststof aan huis worden ingezameld en restafval naar een verzamelcontainer moet worden gebracht. De opgedane ervaringen en resultaten van pilots betreffen gemeenten bij de brede implementatie. In de onderstaande tabel wordt een indicatie gegeven van deze ervaringen en effecten op kosten.

Gemeente	Ervaring	Milieueffect	Kosteneffect (per woning)
Utrecht	Pilot Lunetten	48 kg minder restafval	€ 14 daling kosten
Stapkorst (ROVA)	Gemeentebreed	+22% scheiding	€ 15 daling kosten
Dalfsen (ROVA)	Gemeentebreed	+12% scheiding	€ 42 daling kosten
Steenwijkerland (ROVA)	Gemeentebreed	+18% scheiding	€ 18 daling kosten
Hatterm (ROVA)	Gemeentebreed	+27% scheiding	€ 28 daling kosten
Olst-Wijhe (ROVA)	Gemeentebreed	+17% scheiding	€ 43 daling kosten
Oost Gelre (ROVA)	Gemeentebreed	+8% scheiding	€ 8 daling kosten
Zwolle (ROVA)	Pilot Stadshagen	54 kg minder restafval	Geen gegevens
Leeuwarden	Pilot Zuiderburen	20% minder restafval	€ 6 daling kosten

Uit de tabel blijkt dat alle gemeenten een kostenbesparing hebben gerealiseerd met omgekeerd inzamelen. De spreiding is met € 6,- tot € 43,- groot. De gemiddelde kostenbesparing is € 22,- per huishouden. De besparing is ondermeer afhankelijk van de hoeveelheid extra scheiding cq minder restafval die kan worden gerealiseerd (hoe groter de ombuiging, hoe hoger de besparing) en het tarief voor restafval verbranding (hoe hoger het tarief, hoe groter de besparing).

4. Effect “Afval Anders” op kosten afvalbeheer

De proef met Afval Anders is in Emmen en Hoogeveen uitgevoerd. Bij Afval Anders ontvangen inwoners een derde container voor het aan huis scheiden van plastic verpakkingen. Tevens verandert de inzamelfrequentie voor restafval, GFT-afval en kunststofverpakkingen van eens per twee naar eens per drie weken. Op verzoek wordt gratis een tweede gft-container verstrekt. Ook wordt bij Afval Anders in de winkelcentra een sorteestraat aangelegd. Deze 'straat' bestaat uit ondergrondse containers voor glas, papier, kunststofverpakkingen en textiel. Daarnaast is er een recyclezuil voor batterijen, spaarlampen, inktcartridges, cd's/dvd's, kleine elektrische apparaten en (mobiele) telefoons.

Dit heeft geleid tot 25% minder restafval (gemiddeld 56 kg/inw). In de evaluatie wordt aangegeven dat op basis van de proef een begroting is opgesteld, waaruit blijkt dat gemeenten bij een volledige invoering van de methodiek Afval Anders aanzienlijk minder kosten zullen hebben voor de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval. Hierdoor ontstaat een tariefsverlagend effect met betrekking tot de afvalstoffenheffing. Dit is niet verder gekwantificeerd in de evaluatie.

5. Effect “Diftar” op kosten afvalbeheer

In de bovenstaande figuur is te zien dat de afvalstoffenheffing in diftar gemeenten over het algemeen circa € 60,- lager ligt dan in niet-diftar gemeenten. Onderzoek en evaluaties van gemeenten die een diftar systeem hebben ingevoerd, tonen aan dat de hoeveelheid restafval met ordegrootte 20 tot 40% daalt en er een kosten reductie optreedt van ongeveer € 20 tot € 60,-. In de onderstaande tabel wordt dit geïllustreerd met enkele voorbeelden.

Gemeente	Jaar invoering	Milieueffect	Kosteneffect (per woning)
Deventer	2013	30% minder restafval	€ 24,- daling kosten
Oosterhout	2013	50% minder restafval	€ 75,- daling kosten
Woensdrecht	2013	26% minder restafval	€ 67,- daling kosten
AVRI gemeenten	2014	35% minder restafval	€ 16,- daling kosten
Hengelo	2012	32% minder restafval	Geen gegevens

6. Kosten nascheiding

De kosten om restafval na te scheiden in de installaties van OMRIN en Attero (de enige installaties in Nederland) bedragen ongeveer € 80,- per ton restafval inclusief het verbranden van de niet verder te recyclen afvalfracties. Relatief hoogwaardige nascheiding van enkele afvalfracties is momenteel mogelijk, zoals kunststof en metalen. De kunststoffractie dient na de nascheiding in de installaties van OMRIN en Attero in kunststofsorteerinstallaties verder te worden gesorteerd in zuivere kunststofstromen als PP, PE en PET. Dezelfde installaties worden gebruikt voor het sorteren van brongescheiden kunststof. Andere afvalfracties kunnen niet goed gerecycled worden met de huidige nascheidingstechnologie voor restafval.

Nascheiding van restafval is voorlopig een kostenpost. Vanwege de lage tarieven voor de verbranding van restafval, liggen de kosten voor nascheiding circa een factor 2 hoger ten opzichte van verbranden van Amersfoorts restafval. Het tarief voor transport van restafval is hierbij buiten beschouwing gelaten. Restafval nascheiden is ten opzichte van verbranden van restafval dus financieel zeer onaantrekkelijk.

In de meeste gemeenten levert de gescheiden inzameling en verkoop van kunststof, papier en textiel netto opbrengsten op. De inzameling van glas kan meestal vrijwel budget neutraal. Inzameling en nascheiding van restafval kost juist geld. Ten opzichte van bronscheiding is nascheiding financieel dus gezien zeer oninteressant voor de gemeente Amersfoort.

7. Overzicht kosten inzameling en verwerking van afvalstromen: restafval, papier, kunststof, glas en gft

De onderstaande tabel met tarieven voor inzameling en verwerking (op basis van de benchmark 2013) illustreert het bovenstaande. NB. Negatieve bedragen zijn opbrengsten. De opbrengsten van papier, kunststof en glas gelden zowel bij voor- als nascheiding van restafval. Verwerking van restafval en gft kost geld.

Afvalstroom	Kosten inzameling (per ton)	Kosten verwerking (per ton)	Netto (per ton)
Restafval (verbranden)	€ 58	€ 66	€ 124
Restafval (nascheiden)	€ 58	€ 80	€ 138
Papier	€ 77	- € 108	- € 31
Kunststof	€ 100	- € 500	- € 400
Glas	€ 57	- € 43	€ 14
GFT	€ 58	€ 48	€ 106